

DEN NORSKE KIRKE

Nidaros bispedømmeråd

Forbruker- administrasjons- og kirkedepartementet
Kirkeavdelingen
Postboks 8004 Dep
0030 OSLO

Dato: 10.11.2010

Vår ref: 10/185-2 KST

Deres ref:

Høringsuttalelse: Presesfunksjonen i Bispemøtet i Den norske kirke

Det vises til departementets brev av 24.09.2010 vedlagt høringsnotat og tilhørende utkast til endringer i Tjenesteordning for biskoper (TOB) og i Regler for nominasjon m.v. ved utnevning av biskop.

Nidaros bispedømmeråd behandlet saken i sitt møte 09.11.2010 og avgir høringsuttalelse i tråd med nedenstående. Nidaros biskop vil gi en supplerende uttalelse som berører enkelte sider ved saken, med slutter seg ellers til det som uttales her:

Bispedømmerådet vil innledningsvis peke på at ordningen med to biskoper i bispedømmet vil by på både utfordringer og muligheter, ikke bare for kirken som helhet og de to biskopene, men også for så vel bispedømmerådet som for andre instanser i bispedømmesammenheng og i samfunnslivet ellers. Gjennom høringsnotatet er flere forhold avklart, selv om det også gjenstår noen overveielser og avklaringer. Noe av dette kommenteres i det følgende. Bispedømmerådet antar at slike forhold vil kunne avklares på en tjenlig måte i det videre arbeid og gjennom implementeringen av ordningen.

Bispedømmerådet er for sin del tilfreds med at ordningen nå kommer på plass, erkjenner det ansvar dette innebærer og er beredt til å medvirke til gode løsninger.

Knyttet til hovedpunktene i høringsnotatet vil bispedømmerådet peke på:

Preses – funksjon og oppgaver

I høringsnotatet er lagt til grunn at oppgavene for preses i hovedsak skal videreføres som i dag, jfr. også Kirkemøtets uttalelse. I tillegg skal preses ha tilsyn med et geografisk område. I notatet gjøres noen betraktninger om tilsynsoppgavene burde tilpasses slik at de ble mindre omfattende enn for andre biskoper. Det konkluderes imidlertid med at preses skal utøve all ordinær bispetjeneste innefor tilsynsområdet – jfr. at forslaget til ny § 17 b første ledd i TOB ikke begrenser preses sin myndighet innen tjenesteområdet.

Bispedømmerådet slutter seg til vurderingene og konklusjonen om dette. Etter rådets syn er det av betydning at preses, i likhet med de andre biskopene, gjennom egen tjeneste høster løpende erfaringer fra alle sider ved en biskops tjeneste, både tilsynsfunksjonen og arbeidsgiverrollen samt de tilhørende forvaltningsmessige bestemmelser som følger av lov og regelverk. Det er naturlig at alle slike forhold håndteres enhetlig innenfor tjenesteområdet av samme biskop.

Tilsynsområde

Departementet foreslår at preses får Nidaros domprosti som tilsynsområde – jfr. forslaget i TOB § 17 første ledd. Bispedømmerrådet slutter seg til at tjenesteområdet må ta sitt utgangspunkt i Domprostiet og Nidaros domkirke. Dette er også i tråd med stortingskomiteens premisser.

Når størrelsen på tilsynsområdet skal bestemmes er det flere hensyn som må avveies, blant annet at tilsynsoppgavene ikke må bli så omfattende at tiden til presesoppgavene blir for knapp. Samtidig må tilsynsområdet være så stort at det gir preses adekvat erfaring fra et høvelig antall og en rimelig bredde av menigheter og tjeneste ellers.

Bispedømmerrådet slutter seg til vurderingen av at tilsyn med alle prostiene i Trondheim vil bli et for stort område. Domprostiet består av 4 sokn og kan synes noe knapt i størrelse. I alle fall er dette et minimum i størrelse. Det er også naturlig å vise til at spesialprestetjenesten ved Trondheim fengsel og ved NTNU er organisert under domprosten. Videre ligger St. Olavs hospital med en omfattende prestetjeneste i Domprostiet. Disse oppgavene vil etter forslaget måtte falle inn under preses sine tjenesteoppgaver.

Bispedømmerrådet har vurdert om en skulle foreslå Byåsen prosti med ytterligere 3 sokn som en del av preses sitt tilsynsområde, men har kommet til at en ikke vil reise dette som et forslag. Alt i alt vil bispedømmerrådet derfor slutte seg til den mellomløsningen som foreslås om at preses får Nidaros domprosti som tilsynsområde.

Uavhengig av presessaken har Nidaros bispedømmerråd til vurdering spørsmålet om endringer i prostigrensene i Trondheim by. I den grad det konkluderes i en slik retning vil bispedømmerrådet komme tilbake til dette.

Forholdet til Nidaros biskop og domprosten

Preses og Nidaros biskop

I noen tilfeller kan det bli spørsmål om hvem av biskopene som skal representere, for eksempel ved offisielle besøk/oppdrag i Trondheim, herunder besøk fra Kongehuset. Gjelder besøket/oppdraget spesifikt tilsynsområdet for preses er det naturlig at preses ivaretar dette. Men ellers bør Nidaros biskop ha en posisjon som mest mulig tilsvarende den rollen de andre biskopene har. Nidaros biskop bør derfor, når en ser bort fra det som spesifikt gjelder Domprostiet, ha fortrinn til å representere når det gjelder offisielle oppdrag/besøk i Trondheim, når det ikke forutsettes at begge biskopene skal være til stede.

Stedfortredertjeneste

Hovedelementene i forslaget innebærer at den visepreses som Bispemøtet velger skal være stedfortreder for de nasjonalkirkelige oppgavene. Videre foreslås at Nidaros biskop er stedfortreder for preses sine funksjoner i og overfor dennes tilsynsområde – jfr. TOB § 17 b andre ledd. Bispedømmerrådet slutter seg til denne måten å ordne forholdet mellom biskopene på.

Det er ikke foreslått endringer i domprostens tjeneste, noe som innebærer at domprosten fortsetter som fast stedfortreder for Nidaros biskop samtidig som domprosten får preses som sin nærmeste leder. Forslaget innebærer at når både Nidaros biskop og preses er fraværende og trenger stedfortreder i Nidaros bispedømme, samles denne stedfortredertjenesten hos domprosten.

Et alternativ kunne være å la en annen av prostene i Trondheim ha oppgaven som stedfortreder for Nidaros biskop, en mulighet som reflekteres i høringsnotatet, men som departementet finner lite hensiktsmessig.

Bispedømmerådet ser at departementets forslag innebærer en krevende modell ikke minst for domprosten. For bispedømmerådet er det av betydning å finne modeller som innebærer at tilsynsområdet ikke blir for sterkt atskilt fra de øvrige delene av bispedømmet. Den foreslåtte ordningen støtter opp om dette. Bispedømmerådet slutter seg på denne bakgrunn til avveiningene og forslaget i høringsnotatet om domprostens fremtidige tjeneste.

Bruken av Nidaros domkirke

Etter bispedømmerådets vurdering er det en selvfølge at preses må ha bruksrett til Nidaros domkirke og at preses må ha et visst antall gudstjenester der. Men begge biskopene må ha denne retten. Bispedømmerådet antar at det vil være mulig å komme fram til tjenlige avtaler biskopene imellom om dette, men ser at dersom det skulle oppstå kollisjoner bør preses ha forrang. Nidaros biskop utøver deler av sitt tilsyn med Nidaros domkirke gjennom sete i styret for Nidaros domkirkes restaureringsarbeider. Når dette tilsynet skal utøves av den tolvte biskopen må vedkommende også ha sete i nevnte styre. Bispedømmerådet slutter seg til de avveininger og de konklusjoner som er trukket omkring disse spørsmålene.

Etter dette vil to biskoper ha bruksrett til Nidaros domkirke: Preses som følge av å være biskop i Domprostiet og som følge av oppgaver som preses - Nidaros biskop som følge av å være biskop for resten av bispedømmet og fordi det vil være helt unaturlig om Nidaros biskop skal ha noe annet enn Nidaros domkirke som sin hovedkirke. Nidaros domkirke vil fortsatt være hele bispedømmets hovedkirke.

I lys av dette må preses ha en forpliktelse til å ta opp med Nidaros biskop strategiske og langsiktige forhold vedrørende Nidaros domkirke før vedtak treffes.

Prostemøtet

Selv om det er biskopen som har ansvaret for prostemøtene har også bispedømmerådet interesse av at det, ikke minst når det blir to biskoper, skjer en nødvendig samordning slik at tilsynstjeneste og arbeidsgiveroppgaver ivaretas som en helhet slik at det ikke blir store forskjeller tilsynsområdene imellom. Dette vil i første rekke påhvile biskopene. Drøftinger for å ivareta dette skjer dels i prostemøter og det er nødvendig at domprosten deltar i prostemøtene og at preses deltar etter behov.

Nidaros biskop bør ha ansvaret for prostemøtene. Bispedømmerådet antar at det også vil være Nidaros biskop som sitter i/oppnevner til partssammensatte utvalg m.v.

Forholdet til bispedømmerådet – plass i Kirkemøtet

Bispedømmerådet slutter seg til den foreslåtte hovedregel om at det er Nidaros biskop som skal møte i bispedømmerådet, likeså de sakstyper hvor preses skal møte.

Bispedømmerådet treffer vedtak også i enkelte andre saker som kan angå bare tjenestekområdet for preses, for eksempel saker etter gravferdsloven. Dette er ikke berørt. Også for slike saker trengs en avklaring.

Også i noen andre saker kan preses ha en særlig interesse av å gjøre sitt syn kjent for bispedømmerådet, for eksempel i budsjettsaker. For bispedømmerådet vil det være av betydning å unngå at bispedømmerådet i møter skal måtte forholde seg til to biskoper. I noen saker bør preses først og fremst øve innflytelse gjennom andre kanaler/instanser enn bispedømmerådet. I saker i forhold til bispedømmerådet bør preses sine

anliggender først og fremst ivaretas gjennom saksforberedelsen til bispedømmerrådet.

Bispedømmerrådet ser behov for at dette ivaretas på en ryddig måte, og vil i samarbeid med de to biskopene medvirke til at det utformes en nødvendig policy og nødvendige retningslinjer for dette. Det er rimelig at det er departementet som i tvilstilfeller fatter avgjørelse om hvem som skal møte og ellers medvirke til å finne tjenelige ordninger.

For stiftsdirektøren og bispedømmerrådets stab ellers, som nå skal ivareta oppgaver på vegne av både rådet og to biskoper, vil koordinering og samvirke med og mellom biskopene bli en viktig og mer krevende oppgave enn det som har vært til nå. Også her vil det være nødvendig med en gjennomgang av policy og rutiner.

De nasjonalkirkelige funksjonene

Bispedømmerrådet har merket seg den forståelse som departementet legger til grunn når det gjelder Bispemøtets representasjon overfor kongehus, storting og regjering. Det er riktig at dette tradisjonelt har vært ivaretatt av Oslo biskop selv om en annen av biskopene har vært preses. Med preses som den tolvte biskop, uten et selvstendig bispedømme, er intensjonen å styrke preses sin rolle og funksjon både i kirken og i samfunnet ellers. Ut fra en prinsipiell betraktning vil det derfor være naturlig at det er preses som representerer i slik sammenheng. Representasjon som nevnt bør derfor kunne vurderes på et nytt og friere grunnlag enn bare knyttet til den tradisjon og bispedømmetilhørighet som hittil har vært avgjørende.

Bispedømmerrådet vil derfor tilrå at spørsmålet om slik representasjon vurderes i et bredere perspektiv enn det som gjenspeiles i notatet.

Kontorplass og kontor

Nidaros bispedømmerråd er tilfreds med at departementet slår fast at preses skal ha sitt faste kontor i Trondheim. Dette er i tråd med hvordan bispedømmerrådet har forstått kontorspørsmålet samtidig som det er en avklarende formulering i et spørsmål som har vært mye omtalt. Likevel må det være slik at preses som i dag har en kontorplass i Kirkens hus.

Fremgangsmåte ved utvelgelse av preses

Som et ledd i prosessen foreslås at Bispemøtet, etter å ha nominert 3 kandidater, skal gi Kirkerådet, Nidaros bispedømmerråd og menighetsrådene samt prester og vigslede kateketer, diakoner og kantorer i Domprostiet anledning til å avgi stemme, jfr. ny § 7 i Regler for nominasjon m.v. Bispedømmerrådet er tilfreds med at tilsynsområdet er godt representert blant de som skal kunne stemme. Både slik representasjon og at Nidaros bispedømmerråd gis mulighet til å stemme er både rimelig og rett. Bispedømmerrådet vil i forlengelsen av dette peke på at det i høringsnotatet ikke er reflektert over om Domprostiets rolle ved valg av preses skal ha konsekvenser for Domprostiets rolle ved valg av Nidaros biskop.

Etter forslaget blir det Kirkerådet som i nasjonalkirkelig sammenheng skal ivareta rådslinjens votum ved valget av preses. Det er et spørsmål om ikke også de øvrige bispedømmerrådene bør få anledning til å uttale seg om hvem som bør bli preses. Nidaros bispedømmerråd antar at de øvrige bispedømmerrådene vil kommentere dette i sine høringsuttalelser og vil støtte synspunkter fra disse om å kunne uttale seg ved valg av preses.

Økonomiske og administrative konsekvenser

Bispedømmerådet har merket seg det departementet skriver om dette og vil understreke de nye utfordringene som etableringen at et nytt bispeembete i Trondheim vil ha også administrativt og økonomisk. Som departementet skriver vil dette forutsette en styrking av Nidaros bispedømmekontor. Bispedømmerådet vil anmode departementet om å vise romslighet i denne sammenheng. Det er i alles interesse at bispedømmeadministrasjonen kan ivareta de nye utfordringene på en måte som tjener hele kirken og at dette kan skje uten at det går ut over andre oppgaver i bispedømmet.

Det forhold at det faste kontoret for preses skal være i Trondheim øker behovet for sekretariats- og rådgiverfunksjoner lokalisert til Trondheim ytterligere. Gjennom å etablere gode støttefunksjoner for preses i Trondheim vil ordningen med at dette skal være preses' faste kontor bli understøttet.

Bispedømmerådet er innstilt på å medvirke til en tjenlig organisering av og tilrettelegging for de oppgaver som naturlig bør og må ivaretas fra Trondheim.

Det antas at preses i sin tilsynstjeneste vedrørende Domprostiet skal ha samme felles post- og arkivsystem som Nidaros biskop og bispedømmerådet. For tjenesten som preses antas slike funksjoner å bli knyttet til Bispemøtets systemer, på lignende måte som Liturgisk senter i dag er knyttet opp mot Kirkerådet. Det er ikke omtalt hvordan preses skal fremstå i skriftlig korrespondanse i egenskap av biskop for tilsynsområdet Nidaros domprosti. Bispedømmerådet vil peke på at dette må synliggjøre en tydelig tilknytning til Nidaros - "Preses" vil i den sammenheng ikke være tilstrekkelig.

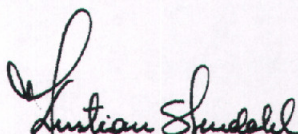
Når det gjelder kontorsted i Trondheim er dette ikke berørt i høringsnotatet. Bispedømmerådet vil likevel gi uttrykk for at Erkebisppegården er et naturlig kontorsted. Dette forutsetter mer kontorplass enn det bispedømmerådet disponerer i dag, noe departementet er kjent med. Det må påregnes større utgifter til husleie og det kan bli behov for ominnredninger i Erkebisppegården, noe som det også må finnes dekning for.

Bispedømmerådet vil avslutningsvis peke på nødvendigheten av at både kontor og sekretærressurser m.v. er på plass i rimelig til før preses skal tiltre. Bispedømmerådet avventer nærmere melding fra departementet om rådets ansvar i sammenhengen.

Med vennlig hilsen

Ola T Lånke
Leder

Kristian Stendahl
stiftsdirektør